

En l'evolució de la nostra llengua, el més normal és que les paraules que en llatí començaven amb **L**, hagen donat **LL**: de luna (lluna), de lupum (llop), etc.

En alguns casos, però, paral·lelament a la paraula d'evolució popular (amb **LL** inicial) en tenim una altra d'origen culte que, com en llatí, comença amb **L**. Cal tenir-ho ben present i no palatalitzar la inicial d'aquests mots. Fixeu-vos en les parelles següents:

lluna	<i>lunar</i>	llengua	<i>lingüística</i>
llavi	<i>labial</i>	llibertat	<i>liberal</i>
llibre	<i>lectura</i>	llet	<i>lacti</i>
lletra	<i>literatura</i>	llavor	<i>labor</i>
lloc	<i>local</i>	llàgrima	<i>lacrima</i>
llegir	<i>lectura</i>	llum	<i>lumínic</i>

Recordeu, igualment, la grafia de les següents paraules:

laberint, làmina, lepra, lícit, línia, linial, lira, litre, lògic, lamentar, laringe, larva, lasciu, latent, lateral, latifundi, liceu, licor, etc.

ELS DÍGRAFS TL/TLL

El dígraf **TLL** el trobem en una sèrie de paraules com ara bitllet, butlleta, butlletí, enrotllar, ratlla, butllofa,... Es pronuncia com una LL, de manera que no sona la T.

El dígraf **TL** es pronuncia com una ele geminada (sense la T) : butla, atleta, atlas, atlàntic,...

Hi ha una sèrie de paraules que admeten ambdós dígrafs, depenent de la zona d'on provinga el parlant: ametla/ametlla, espatla/espatlla, batle/batlle, motle/motlle ,guatla/guatlla, etc.

EL DÍGRAF L·L

Per raons etimològiques, algunes de les nostres paraules conserven la grafia L·L que, antigament, era pronunciada com dues eles o com una ele llarga. Actualment aquella pronunciació s'ha perdut gairebé del tot i, per tant, no ens en podem refiar gens a l'hora d'escriure els mots que mantenen la grafia. Així doncs, caldrà tenir:

- En alguns (pocs) casos ens ajudarà recordar relacions com les següents:

a) En els antònims d'algunes paraules que comencen per L:

lògic.....il·lògic

lícit..... il·lícit

legal..... il·legal

b) En els derivats de paraules acabades en LL :

metall: metal·lúrgic, metàl·lic, metal·lúrgia,...

crystal·l: cristal·lí, cristal·litzar,...

c) Recorda alguns casos en què SOL apareixer:

PARAULES COMENÇADES PER...		PARAULES ACABADES EN ...	
AL·L·	al·legar, al·lèrgia, al·lucinar,...	-EL·LA	novel·la, parcel·la, caravel·la,...
CAL·L·	cal·ligrafia, cal·ligrama, ...	-EL·LAR	apel·lar, cancel·lar, rebel·lar-se, ...
COL·L·	col·laborar, col·lecció, ...	-EL·LIR	compel·lir, excel·lir, repel·lir, ...
GAL·L·	Gal·les, gal·licisme,...	-IL·LA	goril·la, papil·la, pupil·la,...
IL·L·	il·luminar, il·lusió, il·lustrar,...	-IL·LAR	destil·lar, vacil·lar, ...
MIL·L·	mil·lenari, mil·leni, mil·límetre,...		
SIL·L·	síl·laba, sil·logisme, ...		

d) Tin en compte, a més, que:

- Les paraules **miler** i **milió** s'escriuen amb L.

- **Vil·la** (casa) és diferent de vila (població).

- **Anul·lar** (verb) és diferent d'anular (adjectiu)

e) Els mots començats per L, quan el contrari amb el prefix negatiu I, s'escriuen amb L·L: legal·il·legal, legítim·il·legítim, ...

f) Alguns mots cultes emparentats amb mots que tenen LL s'escriuen amb L·L: capil·lar (cabell), metàl·lic (metall),...

Més generalment, però, haurem de fer l'esforç per **RECORDAR** els mots següents que, entre altres, s'escriuen amb L·L (els derivats de totes aquestes paraules també s'escriuen amb L·L. Teniu assenyalats en negra els començaments i acabaments del quadre de més amunt):

al·legar
al·legoria
al·leluia
al·lèrgia
al·licient
al·literació
al·locució
al·lucinar
al·ludir
ampul·lós
apel·lació
aquarel·la
bagatel·la
bèl·lic
cal·ligrafia
cal·ligrama
camamil·la
capil·lar
caravel·la
carretel·la
cavil·lar
cel·la
cèl·lula
circumval·lació
col·laborar
col·lació
col·lapse
col·lateral
col·lecció
col·lega
col·legi
col·legir
col·lisió
col·locar
col·loqui
compel·lir
constel·lació
cristal·lí
damisel·la
destil·lar
el·lipse
estel·lar
excel·lent
expel·lir
fal·laç

fal·lible
flagel·lar
fregatel·la
gàl·lic
goril·la
hel·lènic
idil·li
il·lació
il·legal
il·legítim
il·lés
il·liberal
il·lícit
il·limitat
il·lògic
il·luminar
il·lús
il·lustrar
imbecil·litat
impel·lir
instal·lar
intel·lecte
intel·ligència
interpel·lar
libèl·lula
lil·liputenc
lul·lià
mal·leable
medul·la
mel·liflu
metàl·lic
metal·loide
mil·lenari
mil·lèsim
mil·límetre
miscel·lània
mol·lície
mol·lusc
mortadel·la
novel·la
novel·lista
nul·la
nul·litat
ombrel·la
oscil·lar

pal·li
pàl·lid
paral·lel
parcel·la
pastorel·la
pel·lícula
pol·lució
pul·lular
pupil·la
pusil·làmine
putxinel·li
rebel·lar-se
rebel·lió
repel·lir
satèl·lit
síl·laba
sil·logisme
sol·lícit
taral·lirot
tel·lúric
tíl·la
til·ler
titil·lar
tranquil·la
tranquil·litat
vacil·lar
vel·leïtat
vil·la
violoncel·lista
xarel·lo
xinel·la
xitxarel·lo

Alguns noms propis:

Apel·les, Apol·lo, Aquil·les, Avel·lí, Brussel·les, Gal·la, Gàl·lia, Compostel·la, Marcel·la, Marcel·lí, Camil·la, Ciril·li, Sal·lusti, Tertul·lià i Tul·li.